

SVJATOSLAV RICHTER

(1915.-1997.)

đurđa otržan

Svjatoslav Richter, glazbeni genij XX. stoljeća, proživio je svoj vijek kao čovjek od 1915.-1997. godine, a kao pijanist od 1934. godine kada je u Odesi odsvirao svoj prvi recital, pa sve do svoje predzadnje godine života. Kao koncertni i studijski pijanist ostavio je brojne tonske zapise svojih nastupa i snimanja. Dakle, 81 godina asketskog i koncentriranog umjetničkog života i pola stoljeća rada za razne diskografske tvrtke, a bilo ih je oko 180. Ne snimaka, nego tvrtki! Možda bismo mogli reći da ih je bilo i više pribrojimo li k tome i ruske tvrtke, no, kad se prijede jedna „standardna granica“, sve preko toga je nemjerljivo i neusporedivo. Tretirali su ga kao svetinju, što je u svom dodiru sa nečim čija je glazba bila samo dio, to zacijelo i bio.

Došao je na svijet predodređen da svira, i to da svira s notnog lista, pamteći note na prvi pogled. U osmoj je godini svirao klavirske izvatke Wagnerovih opera. Svirao je što je htio, kako je htio i kada je htio ali nikada nije želio vježbati. Nikada nije ni obučavao, jer je, kako sam kaže, „stalno učio“. Kao Nijemac po ocu, teško se dokopao Moskve iz Ukrajine u vrijeme jake antipatije prema svemu germanskome. A kada se konačno dokopao Moskve, otišao je u stan najznamenitijeg klavirskog pedagoga tzv. ruske škole Heinricha Neuhausa, tamo se nastanio na neko vrijeme i

očekivao da ga veliki trener podučava. Neuhaus je u svom briljantnom ekspozit o Richteru (www.trovar.com/str/neuhaus.html) naglasio da je on od Richtera samo učio, i da ga nije imao čemu naučiti. Došao je k njemu kao vrhunski pijanist, sa svojim svijetom ideja visoko osvjetljenim iznad svih drugih, s genijalnim i ogromnim talentom, kako slikara tako i pijanista. I tada, 1937. godine, započinje karijeru kada je te godine, u Moskvi, prvi put svirao Bacha („Dobro ugođeni klavir“), Beethovena (tri sonate) i Chopina („Četrvtu baladu“ i „Etude“). Odmah je postavio stupove svog repertoara kojeg će tijekom života sve više širiti i produbljivati, često navodeći publiku da otkrije nova djela, Schuberta i Haydna, primjerice. „Čovjek obožava slušati njegovu svirku i kada mu se stanovito djelo ne sviđa“ - konstatira Alfred Schnittke koji je u ime cijelog jednog naraštaja pisao o njemu s divljenjem koje nije dirljivo jer je posve zaslužen, s istim onim stupnjevanjem otkrivanja veličine majstora kakvu većina od nas može potpisati (www.trovar.com/str/schnittke.html).

Od kada sam ga prvi put čula krajem 1960-ih godina u dvorani „Istra“, pa do njegovog zadnjeg nastupa u Koncertnoj dvorani „Varoslav Lisinski“, kada je u mračnoj dvorani s diskretno osvjetljenim tonskim pultom - i notama na njemu, svirao Brahmsa. Stranice i stranice bi se mogle ispisati o njegovim tumačenjima Schuberta, Debussyja, Ravela ili Prokofjeva, a da opet mnogima ostane enigma, kako su i naslovili jedini film o životu i stvaranju Svjatoslava Richtera (dokumentarni film Bruna Monsaingeona možete naći na <https://www.youtube.com/watch?v=yfJVpjI3wJM>). Enigma je onoliko koliko je sam izvor umjetnosti enigma, jer on je bio poslanik muza.